

בתולה נשאת פרק ראשון כתובות

יד.

עין משפט
נר מצוה

פ א ב מיי פט"ו מהל' אסורין ביאה הלכה יא פ"ח הלכה יג די סמג לאון קח טושיע א"ע סמ"ו ו סעף ז' ונדב אלפס עוד בימות פ"ד כ"ז:
פ א ד ג ה מיי פ"ט עט הלכה ט טור א"ע סמ"ו ו ט"ע א"ע סמ"ו ב סעף ה:

תוספות ר"ד

אין מינאי הוא ארי למאי ירוש' לה חדא דהא קא מדי ותו הארי אמר שמואל הלי כ"ג פי דכי אומרת מאיש פלוני וכן הוא נאמנת ואי"ג דאמי ההוא פלוני ומכחשי לה ואמר לא באחי עלי מעולם היא נאמנת דאי איתא דהיכא דקא מכחשי לה לא מתמינא א"כ אמאי מהימן לה ר"ג סתמא ברא אהו פלוני ויאמר יאמי אמי אמי לאו אלא דאי דאי"ג דהוא אחי ומכחשי לה היא נאמנת בין להכשיר בה נאמנת בין להכשיר בהה והכא נמי אע"ג דאחי ארוס ואמר מעולם לא באחי עליה היא נאמנת להכשיר העובר ולהכשיר עצמה א תתאלמן אבל לארוס דאי אסורה דשריא אנפשיה חתיכה דאיסור' א"ל אביי ובהא כי לא מודה מי מכשיר ר"ג והא"ל שמואל לה"י שינא הלכתא כ"ג ואת לא תעביד עובדא [עד] דאיכא רוב כשרים אצלה והכא רוב פסולים אצלה פי' ארוסה הכל פסולין אצלה חוץ מן הארוס ולישעמך תיכשי לך היא גופא הלכה ואת לא תעביד עובדא. אלא הא לכתחלה הא דיעבר והכא נמי כדיעבר דמי פי' אם בא בתו למיכל לביד לא שרינן ליה לכתחלה אלא אי"כ הוי רוב כשרים אצלה והא דיעבר פי' המורה אם נשאה בתו ולא נמלך לא מפיקין לה מיניה והא נמי כדיעבר דמי שנעברה ואתא בא לפסול העובר ויאסרה על הארוס אם אין אתא מאמינה הרי אתא מוציאה מבעלה. ואינו נ"ל דאפי' אם מהימנן לה ה"מ להכשיר גופה ובהא לכתחלה אבל על בעלה לא ומשום דשיותה אנפשיה חתיכה דאיסורא אלא נ"ל כן [פירושו] אי לא מהימנן לה משוין לכתא ממורה ואסורה לבא בקהל ולא דמיא לפניה שנעברה דאי"ג דפסיל לה לכתחלה לא פסיל לה לקהל דאימר לחלל נבעלה ואסורה לכתן ומותרת לישראל אבל הכא אי מספקת לה דנעברה מאחר הויה לה ממורת ומה לי לאפקוי מקהל ומה לי לאפקה מבעלה וכי היכי דיעבר דהתם אמרת נאמנת הכא נמי נאמנת ומותרת בתה לכתן כדי שלא תוציאנה מקהל והא דרי' אתאי כשמואל דבפריק אלמנה לכ"ג פלגי רב ושמואל בארוסה שעברה דרב אמר הולד ממור ושמואל אמר הולד שתוקי ובפרק עשרה יוחסין מפרשי אמילתא דשמואל מאי שתוקי ברוקי כבא שאול בדיקי ל"י לאימי ואי אמרה מארוסה נעברה נאמנת:

דמי דהא מודה דהכא אינו אלף שהיה אומר שצא עליה דפשיטא שלא היה מונב אחריה לאורכה שלא מונה וצין לרב וצין לשמואל אסור הוא צבת ישראל דשמואל דקאמר לשמואל היינו דאסור צבת ישראל לכולהו לישני דצפרק צבתא דקדושין וללישנא דבדוקי נמי קשה טפי דמשמע דאפילו ע"י צדיקת האם לא מתכשר אלף לר"ג אבל לרבי יהושע לא והכא אמר דהא קא מודה ועוד הא (א) אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל (א) אמר ליה אביי (ב) ובהא כי לא מודה מכשר רבן גמליאל והאמר ליה שמואל לרב יהודה שינא "הלכה כר"ג ואת לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרין אצלה והכא רוב פסולין אצלה ולישעמך תקשי לך היא גופא הלכה ואת לא תעביד עובדא אלא מאי אית לך למימר (ב) הא לכתחלה הא דיעבר והא נמי כדיעבר דמי רמי ליה אביי (ג) לרבא ומי אמר רבי יהושע אינה נאמנת ורמינהו (ד) העיד ר' יהושע ורבי יהודה בן בתירא (ע) על אלמנת עיסה שהיא כשרה לכהונה א"ל הכי השתא התם אשה נישאת בודקת ונישאת הכא אשה מזנה בודקת ומזנה אמר רבא דרבי יהושע אדרבי יהושע קשיא דרבן גמליאל אדרבן גמליאל לא קשיא והא קתני סיפא אמר להן רבן גמליאל קבלנו עדותכם אבל מה נעשה שהרי גזר רבן יוחנן בן זכאי שלא להושיב בית דין על כך שהכהנים שומעין לכם לרחק אבל לא לקרב אלא אמר רבא דרבן גמליאל אדרבן גמליאל לא קשיא התם ברי הכא שמא דר' יהושע אדר' יהושע נמי לא קשיא התם חד ספיקא הכא תרי ספיקי הלכך לרבן גמליאל אלים ליה ברי דאפילו בחד ספיקא נמי מכשיר וקיל ליה שמא דאפילו בספק ספיקא נמי פסיל לרבי יהושע אלים ליה חד ספיקא דאפילו בברי נמי פסיל וקיל ליה ספק ספיקא דאפילו בשמא נמי מכשיר תנו רבנן (ו) איזוהי אלמנת עיסה (ז) כל שאין בה לא משום ממזרות ולא משום נתינות ולא משום עבדי מלכים אמר רבי מאיר שמעתי

אין מינאי. אמת ממני הוא: ובהא כי לא מודי כו'. דקא אמרת ועוד: ארוסה הכל פסולין אללה חוץ מן הארוס: הא לנחמה. אם צא כהן לימלך לבית דין לא שרינן ליה לכונסה א"כ היו רוב כשרים אללה: דיעבד. אם נשאה כהן ולא נמלך לא מפיקין לה מיניה: והא נמי כדיעבר דמי. שנעברה ואתא בא לפסול העובר ולאסורה על הארוס דאם אין אתא מאמינה הרי אתא מוציאה מבעלה: מי אמר רבי יהושע אינה נאמנת. אלמנה לא מוקמינן לה אחוקה: עיסה. לשון ספק: על אלמנת עיסה. שהיא צבה מכה ספק חלל דלקמין שנעמע צה ספק חלל גזון שרק צבע אמו הראשון לה גט ספק קרוב לו ספק גרושה ספק אלמנה ונשאה זו ספק והוליד ממנה צן זהו ספק חלל והעיד ר"י על אלמנת צנן של זה שהיא כשרה. אלמנה מוקמינן לה אחוקה ואמרינן אל תפסילנה לזו מספק כלומי שמא צבעה חלל היה: צודקס ועיסה. וי"ל שצדקה אחר אומן גירושין והוגד לה שקרוב לו היו ולא נתגרשה כלל ואלמנה היתה וכשרה לכהן: צודקס ומונה. צלמיה: דבתי גמליאל אדרבן גמליאל לא קשיא. דבתי גמליאל אדרבן לתרונייהו: הא קתני סיפא. דההיא אמר להן כו': קבלנו עדותכם. נאמנת אתם לנו שכן שמעתם: על כך להתיירא לכהונה דודאי אסורה: שהכהנים שומעין לכם. אם תאמרו אסורה: אלף לא לקרב. אם תאמרו מותרת: הכא נמי מתניתין היא אומרת צרי לי שלכשר נבעלתי: הכא. גבי אלמנת עיסה כי היכי דלדין מספקא לן לדידה נמי מספקא לה וליכא למימר צה צרי ושמא צרי עדיף: חד ספיקא. מתניתין חד ספיקא היא ספק נבעלה לכשר ספק נבעלה לפסול שהיא לא צא זו לפניו ואילו צא שמא היינו מוכרים צה שהוא פסול: הכא. גבי אלמנת עיסה: פרי ספיקי. אמו של ספק חלל זה צה נולד הספק והיא עמנה לא נאסרה אלף מספק וזו שצבה מממת צנה קרי לה ספק ספיקא. ומדברי רבי יוסף טוב עלם מלאכי [אלמנת עיסה] אשה שהיא צבעה ספק ספיקא כגון שנאסרה אמו מצעלה הראשון ספק קרוב לו ספק קרוב לה ומה צדוק שלשה חדשים ונשאת לכהן מן שלשה חדשים וילדה את זה ספק שהוא צן תשעה לראשון וכשר ואפילו היתה מגורשת שהרי קודם לגט נתעברה או אפילו אחר הגט והוא ישראל ולא כהן וספק צן שצעה לאחריו וצנו של כהן הוא והרי הוא ספק חלל הרי ספק ספיקא שמא אינו צנו של כהן ואח"ל צנו הוא שמא לא היתה אמו גרושה אלף אלמנה ולהכי קרי לה עיסה שיש צה עירובי ספיקה הרבה בעיסה זו שהיא צבוסה. והא דאמרינן לקמן [ע"ז] כל שנעמע עיסה חללה היינו פירושה כל שנעמעו צה ספק עירובי חלל. נעמע נעמרה: צבוסה אלמנת עיסה. שהעדה עליה שהיא כשרה: כל שאין. צעירובי ספקותיה לא ספק ממזרות ולא ספק נתינות ולא ספק עבדי מלכים אלף ספק חלל לצדו. מש"ה נקט עבדי מלכים משום עבדי שלמה (י) שהיו עשירים ובעלי זרוע ושאלו להם צנות ישראל ובגון זרעו של הרוכוס שהי' עבד לבית משמונאי וגברה ידו ומלך:

ד"ה הוא ארוס ע"כ היה חסר מהתוספות): אלמנת עיסה. פירש בקונטרס שני פירושים ושיניהם דחוקים דהא אמרינן לקמן אלו היא אלמנת עיסה כל שנעמע צה ספק חלל (ו) ומה טעמה שייך צמה שנישאת לספק חלל ועוד דלזן לשון עיסה נופל על אדם אחד אלף על משפחה שייך לשון עיסה כדאמרינן (קדושין דף סט:): כל הארצות עיסה לארץ ישראל וא"י עיסה לצבל ובתוספתא תניא מפני מה אמרו עיסה פסולה מפני ספיקי חללין ומה ספיקי חללין שייך לאלו הפירושים ונראה לר"י ורבי"א דעיסה קורא המשפחה שנעמע צה ספק חלל אחד או הרבה ספיקי חללים ולהכי חשיב ליה לקמן ספק ספיקא דכל אחד מצני המשפחה ספק אם הוא ארוס ספק שנעמרה צה אם לאו ולקמן גרסין אירוה ספק כל שנעמע צה כו' ולא גרסין אלמנת ואם איתא צירושלמי ואפילו גרסין אלמנת כל שנעמע צה קאי אעיסה ואם תאמר דצפרק עשרה יוחסין (סג דף עה). משמע דאפילו מאן דמכשר אלמנת עיסה מודה צבת דפסולה גבי הא דאמר רב חסדא הכל מודים בצלמנת עיסה שפסולה לכהונה כו' ולאפקוי מהני תנאי דתנן העיד רבי יהושע כו' ומה לי אלמנה מה לי צבת דבת נמי הוי ספק ספיקא צבתא דאמוראי דאמר רבא דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל (א) אמר ליה אביי (ב) ובהא כי לא מודה מכשר רבן גמליאל והאמר ליה שמואל לרב יהודה שינא "הלכה כר"ג ואת לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרין אצלה והכא רוב פסולין אצלה ולישעמך תקשי לך היא גופא הלכה ואת לא תעביד עובדא עובדא אלא מאי אית לך למימר (ב) הא לכתחלה הא דיעבר והא נמי כדיעבר דמי רמי ליה אביי (ג) לרבא ומי אמר רבי יהושע אינה נאמנת ורמינהו (ד) העיד ר' יהושע ורבי יהודה בן בתירא (ע) על אלמנת עיסה שהיא כשרה לכהונה א"ל הכי השתא התם אשה נישאת בודקת ומזנה אמר רבא דרבי יהושע אדרבי יהושע קשיא דרבן גמליאל אדרבן גמליאל לא קשיא והא קתני סיפא אמר להן רבן גמליאל קבלנו עדותכם אבל מה נעשה שהרי גזר רבן יוחנן בן זכאי שלא להושיב בית דין על כך שהכהנים שומעין לכם לרחק אבל לא לקרב אלא אמר רבא דרבן גמליאל אדרבן גמליאל לא קשיא התם ברי הכא שמא דר' יהושע אדר' יהושע נמי לא קשיא התם חד ספיקא הכא תרי ספיקי הלכך לרבן גמליאל אלים ליה ברי דאפילו בחד ספיקא נמי מכשיר וקיל ליה שמא דאפילו בספק ספיקא נמי פסיל לרבי יהושע אלים ליה חד ספיקא דאפילו בברי נמי פסיל וקיל ליה ספק ספיקא דאפילו בשמא נמי מכשיר תנו רבנן (ו) איזוהי אלמנת עיסה (ז) כל שאין בה לא משום ממזרות ולא משום נתינות ולא משום עבדי מלכים אמר רבי מאיר שמעתי

ד"ה הוא ארוס ע"כ היה חסר מהתוספות): אלמנת עיסה. פירש בקונטרס שני פירושים ושיניהם דחוקים דהא אמרינן לקמן אלו היא אלמנת עיסה כל שנעמע צה ספק חלל (ו) ומה טעמה שייך צמה שנישאת לספק חלל ועוד דלזן לשון עיסה נופל על אדם אחד אלף על משפחה שייך לשון עיסה כדאמרינן (קדושין דף סט:): כל הארצות עיסה לארץ ישראל וא"י עיסה לצבל ובתוספתא תניא מפני מה אמרו עיסה פסולה מפני ספיקי חללין ומה ספיקי חללין שייך לאלו הפירושים ונראה לר"י ורבי"א דעיסה קורא המשפחה שנעמע צה ספק חלל אחד או הרבה ספיקי חללים ולהכי חשיב ליה לקמן ספק ספיקא דכל אחד מצני המשפחה ספק אם הוא ארוס ספק שנעמרה צה אם לאו ולקמן גרסין אירוה ספק כל שנעמע צה כו' ולא גרסין אלמנת ואם איתא צירושלמי ואפילו גרסין אלמנת כל שנעמע צה קאי אעיסה ואם תאמר דצפרק עשרה יוחסין (סג דף עה). משמע דאפילו מאן דמכשר אלמנת עיסה מודה צבת דפסולה גבי הא דאמר רב חסדא הכל מודים בצלמנת עיסה שפסולה לכהונה כו' ולאפקוי מהני תנאי דתנן העיד רבי יהושע כו' ומה לי אלמנה מה לי צבת דבת נמי הוי ספק ספיקא צבתא דאמוראי דאמר רבא דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל (א) אמר ליה אביי (ב) ובהא כי לא מודה מכשר רבן גמליאל והאמר ליה שמואל לרב יהודה שינא "הלכה כר"ג ואת לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרין אצלה והכא רוב פסולין אצלה ולישעמך תקשי לך היא גופא הלכה ואת לא תעביד עובדא עובדא אלא מאי אית לך למימר (ב) הא לכתחלה הא דיעבר והא נמי כדיעבר דמי רמי ליה אביי (ג) לרבא ומי אמר רבי יהושע אינה נאמנת ורמינהו (ד) העיד ר' יהושע ורבי יהודה בן בתירא (ע) על אלמנת עיסה שהיא כשרה לכהונה א"ל הכי השתא התם אשה נישאת בודקת ומזנה אמר רבא דרבי יהושע אדרבי יהושע קשיא דרבן גמליאל אדרבן גמליאל לא קשיא והא קתני סיפא אמר להן רבן גמליאל קבלנו עדותכם אבל מה נעשה שהרי גזר רבן יוחנן בן זכאי שלא להושיב בית דין על כך שהכהנים שומעין לכם לרחק אבל לא לקרב אלא אמר רבא דרבן גמליאל אדרבן גמליאל לא קשיא התם ברי הכא שמא דר' יהושע אדר' יהושע נמי לא קשיא התם חד ספיקא הכא תרי ספיקי הלכך לרבן גמליאל אלים ליה ברי דאפילו בחד ספיקא נמי מכשיר וקיל ליה שמא דאפילו בספק ספיקא נמי פסיל לרבי יהושע אלים ליה חד ספיקא דאפילו בברי נמי פסיל וקיל ליה ספק ספיקא דאפילו בשמא נמי מכשיר תנו רבנן (ו) איזוהי אלמנת עיסה (ז) כל שאין בה לא משום ממזרות ולא משום נתינות ולא משום עבדי מלכים אמר רבי מאיר שמעתי

[א] ובעל י"ג: (ב) ויש' הו"ן יבמות קטו: ד"ה וכן הו"ן ומוס' צ"מ ע. סד"ה אהא ומוס' לקמן פה: ד"ה ועוד: (א) ו"ל לכהנה: (ד) קדושין עה. עדיות פ"ח מ"ג. (ה) ותוספתא קדושין פ"ה: (ו) וצ"ג. (ז) וצ"ג. (ח) ויבמות טו: (ט) וצ"ג. (י) וצ"ג. וצ"ג על חלל עממו אין שייך לשון עימוע.

הגהות מהר"ב רינשבורג

[א] גמ' א"ל אביי ובהא כי לא מודה מי מכשיר כ"ג. עיין צ"מ ע' ע"א תד"ה הלכה מביה וכו'.

מוסף רש"י

אלמנת עיסה. אלמנת ספק חלל שהיתה מעורבת בספקות. צבעה היה ספק והוא צבה מכה דהוא לה ספק ספיקא (קדושין טה).